

AZ ÉN KÖNYVTÁRAM

ÍRTA HERCZEG FERENC

Nem vagyok benne biztos, hogy azon egypár ezer könyv, amely nálam otthon a polcokon szorong, megérdemli-e egyáltalában a *könyvtár* nevet. Nem én gyűjtöttem azokat egységes terv szerint, inkább rajtam kívül eső erők hordták össze, mint a vadvíz a kavicsot.

Az én *könyvtáram* alapja: örökség. Mikor osztoznunk kellett az édesapám és a nagyapám könyvein, minden, ami szépirodalom volt, nekem jutott. Tehát a német »klasszikusok«, Wielandtól kezdve, Goethén és Schilleren keresztül, egészen Lenauig és Heinéig. Többnyire az ötvenes évekből való szép stuttgarti és hamburgi kiadások. Van köztük olyan *híres* író is, akinek a mai német entellektüelek már a hírét sem ismerik. Ki volt Pyrker, ki volt Thömmel?

Az örökölt könyvtárban megvoltak azonban a világirodalom némely nagyjai is, persze német fordításban. Angolok közül Shakespeare, Milton, Lord Byron, Dickens, franciák közül csak *divatos* regényírók, idősebb Dumas-tól és George Sande-től egészen Jules Verne-ig. Azután gazdag sorozata a minden korbeli emlékiratoknak, a sorozatot a rettenetes Casanova nyitja meg és 1848-as katonák és politikusok fejezik be.

Van azután az én ős- és alapkönyvtáramnak valami különös specialitása: a nagy eposzoknak gazdag gyűjteménye. Ezekben a nagyapámnak telt kedve.

Mikor a magam ura lettem, kissé szégyeltem a könyvtáram német karakterét és siettem megszerezni a magyar költöket, Zrinyi Miklóstól Mikszáthig. Azután mindazokat a *segéd munkákat*, amelyek nélkül — néhai jó Tóth Béla szerint — nem lehet el magyar író, tehát lexikonokat, nyelvtörténelmi, táj- és egyéb szótárakat.

A többi könyvemet egy-egy időszakos lelkiáramlás hordta hozzám. Éveken át nagy gyönyörűségem telt a vitorlázásban, ugyanakkor tengerészeti zseb- és kézikönyvek, földrajzi és utazóművek, a tengerek faunájára és flórájára vonatkozó munkák gyülekeztek a polcokon.

Nem vagyok igazi bibliofil, amennyiben nem kötöm magamat egyes meghatározott kiadásokhoz, midőn azonban részt vettem a Petőfi-ház alapításában, Petőfi Sándor első kiadásainak és fordításainak, valamint a Petőfi-irodalom termékeinek gyűjtésére adtam magamat. Ezekből meglehetősen kolleksióm van együtt.

Egy-egy történelmi regényem vagy színművem megírása alkalmul szolgált, hogy megszerezsem az illető kor irodalmát. Meglehetősen sok történelmi munka van a könyveim közt, de azok leginkább csak az Árpádok, Mátyás király és a 48-as szabadságharc korára vonatkoznak.

Be kell vallanom, a szépirodalmi olvasottságom mindig hiányos volt. Sajnos, nem tartozom azok közé, akik *mindent* elolvasnak. Időközönként elreSTEM magamat, hogy nem ismerem ezt vagy azt a külföldi író, akiről az egész világ beszél, ilyenkor bűnbánóan rávetem magamat az illető író könyveire. Ennek a kellemetlen nyomai meglátszanak a könyvtáramon is, ahol szép számmal szerepelnek egykori hírességek, akiknek a nevét ma már senki sem ismeri.

Nem gyűjtöm az egyes szépirodalmi műveket, még ha jeles költőtől valók is, szeretem azonban a gyűjteményes kiadásokat, még ha gyengébb író is a szerzőjük. A kezembe kerülő színműveket — bár magam sem tudom, mért — válogatás nélkül gyűjtöm, és nem hiszem, hogy volna még valakinek a könyvtárában annyi rossz komédia, mint az enyémben.

A furcsaság kedvéért megemlítem, hogy tulajdonomban van az a könyv is, amely életemben első olvasmányomul szolgált. Német munka, a *Novara* cs. kir. fregatt világkörüli vitorlaútjának tudományos beszámolója. Hatéves koromban kaptam bele, alig értettem belőle valamit, de azért fanatikusan keresztülrágtam magamat a három vastag kötetben.

A második könyv, amelyet elolvastam, Don Quijote német kiadása volt, amelyhez Heine írta az előszót.

Édesapám könyvtára, melyet nem tartottak zár alatt, valóságos olvasódühöt fejlesztett bennem. Magam csentem ki taláalomra az olvasmányaimat, az ifjúsági iratokat utáltam, igaz, hogy akkoriban tolaKodó módon érvényesült bennük az oktató és nevelő tendencia. Ennek a bitorolt függetlenségemnek furcsa következményei voltak, így például előbb olvastam el Renan *Jézus életét*, mint a Szentírást.

Sajnos, ma is rendetlen olvasó vagyok még. Ha érdekel a könyv, akkor csapot-papot feledve, egy ültőhelyemben felfalom az egészet. Ha fontos dolgaim vannak, nem is merek könyvet a kezembe venni.